

DATA CIRKEL HÖSTEN 2016

Med hjärta och hjärna för datafrågor!

Ledare: Birger Höglund och Sten Halvarsson

Windows 10 (PC för Alla nr 8 sid 26)

Hjälp och Supportcenter

Tryck 'F1'

Vilket Operativ System (OS) har jag och är det senaste versionen ?

Vänster klicka Windows knapp > Inställningar > System > Om > eller Höger klicka Windows knapp > System > Utgåva t.ex. 'Windows 10 Home' Inställningar > Uppdateringar och säkerhet > Sök efter uppdateringar

Vilken webbläsare använder jag och är det senaste versionen ?

Starta webbläsaren och skriv www.whatbrowser.org eller högerklicka på denna webbadress och välj 'Öppna hyperlänk'

Vilken surfhastighet har jag ?

Gå till www.bredbandskollen.se

Om hastigheten är låg anslut dator med sladd direkt till modem/router och prova igen.

Om det blir bättre så är trådlösa WiFi förbindelsen inte bra.

Om det inte blir bättre kontrollera vad du betalar för. Om du betalar för mer än du har klaga hos leverantören. 1 Mbit/s räcker för epost. 5 Mbit/s räcker för surf. 10 Mbit/s räcker för att se film. Spel och flera samtidigt uppkopplade datorer kräver mer.

Vilket antivirus program har jag och är det uppdaterat?

Höger klicka Windows knapp > Kontrollpanelen > Säkerhet och underhåll > Säkerhet Skanna hela datorn minst en gång per år helst oftare. Ett bra gratisalternativ är 'Avira Free Antivirus'

Kontorspaket

Onödigt betala för Windows Officepaket

Ladda gratis ner OpenOffice eller LibreOffice

Fler alternativ till inloggning

Inställningar > Konton > Inloggningsalternativ.

Prova alltid att högerklicka för att få upp alternativ

T.ex. högerklicka Start (Windowsikonen) kan då välja t.ex. Kontrollpanelen.

Windows knapp = Start knapp längst ner till vänster

Vänsterklick växlar mellan äldre typ av skrivbord och senaste typ av skrivbord

Senaste typ av skrivbord

Ta bort alla ikoner som finns på startfältet vid leverans. Högerklicka 'Ta bort från Start'

Gå till 'Alla appar' Högerklicka 'Fäst på Start' de ikoner (=appar) som används.

Får då ett mycket enkelt och rent skrivbord.

Kan välja 4 olika storlekar på ikoner

Kan skapa nya ikoner till Edge webbsidor och Mapper

T.ex. gör en egen ikon för att nå internetbanken och en ikon för att nå egna dokument.

Äldre typ av skrivbord

Ikonerna kan ändras med att högerklicka ikonen eller högerklicka i tomt utrymme.

Aktivetetsfältet längst ner

Vad som ska visas bestäms i Inställningar>System>Meddelanden och åtgärder

Aktivitetsvy ikonen 'fyrkanter på varandra' längst ner till vänster.

Visar alla öppnade fönster på ett överskådligt sätt.

Kan skapa fler alternativa skrivbord

Kan då snabbt växla mellan t.ex. privat skrivbord och arbets skrivbord

Aktivitetsvy ikonen > högerklicka fönster som skall flyttas till nytt 'virtuellt' skrivbord

Växla mellan 'virtuella' skrivborden med aktivitetsvy ikonen

Nya meddelanden ikonen 'pratbubblan' längst ner till höger
Ger information om händelser

Skapa PDF dokument

Gå till print och välj 'Microsoft Print to PDF'
Dokument som skall sändas till andra bör helst vara i PDF format

Dataanvändning

För att se hur mycket data som sänds över internet gå till
Inställningar > Nätverk..... > Dataanvändning > Information

Edge webbläsare

'Läsryn' (boksymbol) ger tydligare text.
Ikonen 3 prickar i övre högra hörnet sedan Zooma + ger större text.
'Webbanteckning' (pennsymbol) skriv kommentarer direkt på webbsidan och spar undan

Hämta nya appar/program

I första hand med hjälp av appen Store. Med försiktighet direkt från webben

Microsofts gratisprogram

'Windows Essentials' är ett paket som går att ladda ner och innehåller
Fotogalleriet
Windows Live Writer
Movie Maker
Windows Live E-post

Välj vilket program som skall användas för att öppna filer.

Inställningar > System > Standardappar
T.ex vilket program skall öppna .jpg eller vilket program skall öppna .pdf
Alternativt högerklicka på den fil man vill öppna och välj 'öppna med'

Kopiera det du ser på skärmen

Alla appar > Tillbehör till Windows > Skärmsklippverktyget

Kortkommandon

Tryck 'F1' knappen och sök 'Kortkommandon' eller 'Tangentbordsgenvägar'

Sekretess

Windows 10 och många appar vill veta allt om dig. Onödigt mycket.
Det går att stänga av under Start > Inställningar > Sekretess

Snabbare uppstart

Högerklicka Start > Aktivitetshanteraren > Autostart
Inaktivera appar som inte behövs vid uppstart

Säkerhetskopiering

Bör göras efter varje dag man skrivit något dokument man inte vill förlora.
Anslut ett USB minne eller extern hårddisk.
Undvik att ha detta minne anslutet normalt. Endast vid säkerhetskopiering.
Inställningar > Uppdatering . > Säkerhetskopiering > Fler alternativ > Säkerhetskopiera nu

Skapa återställningsenhet

Anslut ett USB minne på minst 8 GB
Klicka på 'Sök i Windows' ikonen (förstoringsglas) längst ner till vänster
Skriv 'Återställning' och välj 'Skapa en återställningsenhet'
Kryssa i rutan 'Säkerhetskopiera.....' och sedan 'Nästa'

Vid problem

Stäng av och sätt på datorn igen.
Om inte det hjälper.
Gå till www.surftips.se/troubleshooter och välj Kör felsökaren.

Om inte det hjälper.

Höger klicka Windows knapp > Kontrollpanelen > Säkerhet och underhåll > Underhåll eller

Felsök i felsäkert läge

Inställningar > Uppdatering..... > Återställning > Starta om nu > Felsök

Om inte det hjälper.

Välj istället för Felsök 'Återställ' från återställningsenhet kan också välja återställ till leveransläge.

Spela musik och visa film

Windows Media Center borttagen. Kan ersättas med t.ex. Kodi och VLC Player.

Både musik och film kan hämtas på www.youtube.com

Mer musik finns på Spotify www.spotify.com/se/free/ en gratisversion att börja med.

Översätta

www.translate.google.se

Kan översätta enstaka ord eller hela meningar.

Lyssna på översättningen genom att klicka på högtalarsymbol

Radera på riktigt (DN 5 sep 2016 sid 8)

Privata filer finns kvar när datorer skrotas eller säljs trots att de upplevs borttagna.

Ett alternativ: Om datorn skall skrotas ta ut Hårddisken och slå sönder den.

Annat alternativ:

Windows dator. Ett flertal program finns till hjälp att radera på riktigt.

www.killdisk.com , www.eraser.heidi.ie och www.dban.org

eller använd kryptering 'Bitlocker'

Mac datorer. Finns inbyggd hjälp i senare versioner

Lägg fil i papperskorgen klicka på 'Finder' och välj säker papperskorgstömning.

Skivverktyg (disk utility) ger flera alternativ till radering.

Eller använd kryptering Inställningar > Säkerhet > Filevault

Surfa på resan (PC för alla nr 6 sid 50)
Håll dig till WiFi eller skaffa lokalt SIM kort

Egna vykort (PC för alla nr 6 sid 57)
Appen 'Riktiga vykort' eller <https://rv.posten.se> från PostNord. Ta ett kort med mobilkameran. Skriv till vem det ska skickas. Kommer som vykort till mottagaren. Kostnad 19kr till hela världen.

Låsta rubrikrader i Excel (PC för alla nr 6 sid 73)
MS Office: markera första cell som inte ska låsas > Visa > Lås fönsterrutor
Open Office: markera rubrikrad > Fönster > Fry

Biluppgifter (PC för alla nr 6 sid 76)
www.biluppgifter.se

Papperskorgen i Windows 10 (PC för alla nr 7 sid 10)
Kontrollpanelen > Anpassning > Ändra ikoner på skrivbordet > kryssa i Papperskorgen
Om alla skrivbordsikoner är borta
Högerklicka skrivbordet > Visa > Visa skrivbordsikoner

Rädda raderade filer (PC för alla nr 7 sid 49)
www.piriform.com/recuva Recuva

Städhjälp på datorn (PC för alla nr 7 sid 48)
www.piriform.com/ccleaner Ccleaner Free gör datorn snabbare och stabilare

Säkerhetskopiering (PC för alla nr 7 sid 48)
I Windows 10 finns det inbyggt
Inställningar > Uppdatering . > Säkerhetskopiering > Fler alternativ > Säkerhetskopiera nu
annars kan man ladda ner t.ex. 'Cobian Backup' eller göra det manuellt.

Surfa säkert med VPN (PC för alla nr 7 sid 34)
VPN = Virtuella Privata Nätverk. Ger krytad internet trafik.

TV och film på nätet (PC för alla nr 7 sid 42, nr 9 sid 78)
www.svtplay.se SVT Play. Gratis
www.tv4play.se TV4 Play. 99 kr/mån
www.dplay.se Discovery Play. 79 kr/mån
www.magine.com Magine. 99 kr/mån
www.filmon.com Filmon. Gratis. 15 Euro/mån för HD kanaler
www.viafree.se MTG gratis men med reklam
www.sfanytime.com Hyr film utan abonnemang
www.justwatch.com/se Prisjämförelse för film på nätet
www.youtube.se

Fågelsång (PC för alla nr 7 sid 79)
appen 'Lärkvitter' från Jordbruksverket för att lära och lyssna på fåglar
appen 'WhatBird' för att identifiera fågelsång

Städhjälpen som gör datorn snabbare (Från PC för Alla's hemsida)

På många sätt är Windows ett ganska dåligt system. Ju mer du använder datorn, desto sämre fungerar den. Om vi ofta testat att installera program och tillbehör är risken stor att det ligger kvar skräp på datorn. Det handlar både om onödiga filer och om kopplingar till program som inte ligger kvar. Resultatet blir en dator som med tiden blir ganska långsam och instabil.

En tidskrävande lösning är att installera om hela Windows och alla program.

Skaffa ett städ- och trimningsprogram som Ccleaner.

Det analyserar din dator och plockar bort alla onödiga filer. Det går även in i Windows så kallade Register. Här plockar den bort kopplingar till program och tillbehör som inte finns kvar. När städningen är klar är din dator förhoppningsvis både snabbare och stabilare. Du får dessutom mer plats på hårddisken.

Program: Ccleaner Free

Ladda ner: <https://www.piriform.com/ccleaner>

Avinstallera på riktigt

- När du avinstallerar ett program i Windows är det inte säkert att allt försvinner. Ibland blir det kvar delar som slöar ner systemet och tar upp plats på hårddisken.
- **Revo Uninstaller** är ett avinstallationsprogram som effektivt tar bort onödiga filer och registernycklar. Om avinstallationen riskerar att påverka andra program får du en varning.
- Program: Revo Uninstaller
- Ladda ner: http://www.revouninstaller.com/revo_uninstaller_free_download.html

▪ Komprimera filerna med Zipgenius

- Om du ska skicka många filer via mejl kan det vara smart att packa ihop dem till en så kallad zip-fil. Fördelen är att du får en enda fil och att de tar mindre plats. En zip-fil är nämligen komprimerad, alltså hoptryckt. Givetvis kan tekniken även användas för att spara plats på hårddisken.
- Ett av de bästa programmen för det här är svenskspråkiga Zipgenius. Det gör samma sak som betalprogrammet Winzip – utan att kosta pengar.
- Program: Zipgenius
- Ladda ner: <http://www.zipgenius.it/en/>

Trimning gör datorn snabbare (Din dator kan bli snabbare om du städar den.)

- Ett av de verktyg som kan hjälpa dig heter Winoptimizer. Vad det gör är att analysera datorn för att se vad det är som slöar ned den. Du får sedan en chans att korrigera problemen för att på så sätt göra den snabbare.
- Program: Ashampoo Winoptimizer
- Ladda ner: <https://www.ashampoo.com/en/usd/pin/3606/system-software/winoptimizer-free>

Full koll på Registret

- Registret är Windows interna databas. Den håller koll på alla inställningar i systemet, och om något blir fel här får du problem. Att manuellt ändra i Registret är svårt, så ett bättre alternativ är att låta ett program göra jobbet.

- Kör bara **Wise Disk Cleaner** så korrigeras eventuella fel.
- **Program: Wise Registry Cleaner**
- **Ladda ner:** <http://www.wisecleaner.com/wise-registry-cleaner.html>

Rensa bort skräpfilerna

- Om du har en liten hårddisk kan den snabbt bli överfull, och mycket av det som sparas är rena skräpfiler, **Wise Disk Cleaner** hjälper dig att städa på hårddisken. En motsvarande funktion finns redan inbyggt i Windows, men Wise Disk ger dig fler möjligheter.
- **Program: Wise Disk Cleaner**
- **Ladda ner:** <http://www.wisecleaner.com/wise-disk-cleaner.html>

Fixa låsta filer i Windows

- Ett vanligt problem i Windows är att filerna blir låsta. Det här betyder att du inte kan flytta, döpa om eller radera dem. **Deadlock** är ett program som löser det här genom att låsa upp dem.
- **Program: Deadlock**
- **Ladda ner:** http://codedead.com/?page_id=822

Facebook

Vem kan se mitt innehåll ?

Sekretessgenvägar 'lås' högst upp till höger > Vem kan se mitt innehåll? > Vem kan se mina kommande inlägg? > Vänner (kan välja 'alla' eller 'vänner' för varje enskilt inlägg)

Vänner > Hantera 'penna' > Redigera sekretessinställningar >

Vem kan se min vänlista? > Vänner

Vem kan se vilka personer och listor du följer? > Vänner

Att berätta på Facebook att man är bortrest kan innebära problem med ersättning vid inbrott. Stäng av Positionering till Facebook app på mobil eller Surfplatta.

Varning

Microsoft-bedragarnas nya knep: Fejkade blåskärmar. Uppmanar drabbade användare att ringa ett nummer som leder till den ökända "Microsoft"-supporten. Gör inte det.

Bästa webbläsaren just nu (PC för alla test)

		Betyg	
Google Chrome	54	Den bekväma dominanten	8
Microsoft Edge	38	Microsofts moderna utmanare	7
Microsoft Explorer	11	Trött klassiker	5
Mozilla Firefox	49	Reklamfri favorit för entusiaster	7
Opera	41	Den ständige utmanaren	7

Läs mer här

<http://pcforall.idg.se/2.1054/1.491132/stort-test-avslojar-basta-webblasaren-du-kan-kora-just-nu/sida/1/valj-ratt-webblasare>

Ytterligare webbläsare som inte är så kända: Epic, Tor Browser, Icedragon och Vivaldi

Datorer på en pinne (PC för alla nr 10 sid 40)

Senaste året har det kommit kompletta datorer i storlek som ett USB modem till ett pris av 1000kr och uppåt. Har HDMI kontakt för anslutning till en skärm, projektor eller TV. Har WiFi för anslutning till internet. Har Bluetooth och USB för anslutning till tangentbord.

Skapa pdf dokument och zip fil av mapp

Windows 10 kan skapa pdf dokument. I tidigare OS ladda ner t.ex. 'cutepdf'

Öppna dokument > Arkiv > Skriv ut > Microsoft Print to PDF (eller CutePDF Writer)

Redan Windows XP kunde skapa zip fil

Högerklicka mapp > Skicka till > Komprimerad mapp

Tips på nätet

www.surftips.se/podd

Ger länkar till poddar

www.skatteverket.se

Spärra obehörig adressändring

www.blankettbanken.se

Hämta blanketter

<https://www.google.com/publicdata/directory>

Se statistik från bl.a. Euro Stat och Världsbanken

<https://www.google.com/sky/>

Se långt ut i universum

<https://www.google.com/culturalinstitute/beta/>

Se konst från hela världen

HL Databeskrivning 2016-12-07

Nytt om Mobiltelefoner (PC för Alla nr 11 sid 15)

Den Kanadensiska mobiltelefonen Blackberry läggs ner.
Google ersätter sin egen Nexus med en ny modell som heter Pixel.

Ny WiFi standard 'AD' (PC för Alla nr 11 sid 16)

Första routern med den nya standarden 802.11ad finns nu ute på marknaden. Kommer från TP-link med en överföringshastighet på 4,6Gbit/s och kostar ca 3500kr.

Ny TV bild standard (PC för Alla nr 11 sid 19)

Efter vanlig TV bild standard kom HD TV. Nu finns 4k standard som är 4ggr bättre än HD. Japan satsar på 8k som är 16ggr bättre än HD till OS i Tokyo 2020.

Hybridatorer (PC för Alla nr 11 sid 30) = Bärbar dator och surfplatta i ett.

• HP Pavilion X2 12	6000kr	Bäst i test
• Asus Transformer Book T100HA	4000kr	Bra val
• Lenovo Yoga 510-14	7000kr	Bra val
• Lenovo Ideapad Miix 310	3700kr	Prisvärd

GPS-tracker (PC för Alla nr 11 sid 46)

För att spåra dina prylar. Ska den vara på plats alltid eller bara vid speciella tillfällen. Hur tålig måste den vara. Ska den användas utomlands. Hur lätt är den att hantera. Innehåller GPS mottagare och Mobilabonnemang för GSM-nätet.

• Dantracker	ca 2000kr	648kr/år	Full koll på bilen utan laddning
• Minifinder Pico	ca 1800kr	129kr/mån	Nödtelefon och trygghetslarm
• Pettorway Z3	ca 1300kr	415kr/år	Kolla vart katten tar vägen
• Tractive	ca 900kr	500kr/år	Järnkoll på hunden även i mörker
• Trax Play	ca 900kr	685kr/år	Liten och lätt för hela familjen
• Yepzon	ca 1000kr	39kr/mån	Pålitlig pryl med lång batteritid

Tips på nätet

Appen 'Eniro-Sök företag och personer'
www.myntkartan.se

Hitta saker exakt där du är
Hitta närmaste plats för myntinlämning